

Research Paper

The Relationship between Factors Affecting the Attitude Towards Economic Opportunities by Small and Medium-sized Business' Owners in Fars Province

Khalil Safari* : Assistant Professor, Department of Business Administration and Information Technology, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Ali Mohamad Ahmadi Gharache: Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Farzad Mohamadjani: Assistant Professor, Department of Psychology and Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Received: 2021/07/14

Accepted: 2021/09/07

PP: 33-46

Use your device to scan and read the article online

Keywords: Good Governance, Attitude Towards Economic Opportunities, Small and Medium-sized Businesses, Knowledge Economy.

Abstract

The decision to start or develop a new business is influenced significantly by the overt and covert context of the business environment and consequently how individuals and entrepreneurs perceive those plans and contexts. In this study, according to the study context and the Iranian governmental economy, the effect of good governance on how entrepreneurs perceive and attitude toward economic opportunities with respect to the mediating role of the knowledge-based economy has been investigated. For this purpose, a sample of 366 small and medium business owners in Fars province was extracted using a stratified sampling method. The results indicate that the good governance variable has both a direct (0.414) and an indirect (0.318) effect through the mediation of the knowledge-based economy variable on how to perceive economic opportunities. So, the partial mediating effect of the knowledge-based economy variable in the relationship between good governance and understanding of economic opportunities is confirmed. Therefore, it is expected that by strengthening the factors of good governance, it will be possible to create a suitable platform for the development of a knowledge-based economy and a proper understanding of economic opportunities, and consequently, suitable conditions for the development of small and medium-sized businesses. The results show that investing in establishing the rule of law and controlling corruption, as well as building trust and social cohesion can create a better understanding of the business environment and, of course, the exploitation of economic opportunities among entrepreneurs and SME owners in the Fars province. The results, also indicate that good governance as a macro and cognitive sector of social capital has a great impact on improving the understanding of economic opportunities of entrepreneurs and SMEs owners in Fars province because, in total, the variables of good governance and knowledge-based economy are able to explain 62% of the changes in the variable of perception of economic opportunities.

Citation: Safari, K., Ahmadi, A., & Mohamadjani, F. (2023). **The Relationship between Factors Affecting the Attitude Towards Economic Opportunities by Small and Medium-sized Business Owners in Fars Province.** Journal of Regional Planning Vol 13, No 50, PP:33-46.

DOI: 10.30495/JZPM.2021.28444.3937

DOR:

* **Corresponding author:** Khalil Safari, **Email:** kh.safari@pnu.ac.ir, **Tel:** +989122895457

Extended Abstract

Introduction

Researchers believe that the decision to start a new business or develop it is based on the effect of overt and covert roles of the business environment and, consequently, how individuals and entrepreneurs perceive those contexts. As you know, a collective understanding of a particular field creates a culture that forms the basis of entrepreneurial activity. Hence, recent research has explicitly examined the impact of culture, society, economic and political systems on entrepreneurship and starting new businesses. So, we can say by creating a suitable environment in society while increasing the ability of individuals, the existing economic opportunities, will be expanded, and as a result, the understanding and attitude of entrepreneurs towards economic opportunities will improve. This will ultimately pave the way for the growth and development of small and medium-sized enterprises, and consequently the growth and development of society. In addition to improving production and income, growth and development cause fundamental changes in institutional, socio-administrative structures, which also affect public opinion. Here, the question is that in different societies, especially in Fars province and from the point of view of entrepreneurs and SME owners, to what extent, good governance can improve entrepreneurs' perception of economic opportunities?

Methodology

In terms of purpose, this research is an applied one, and in terms of data collection is a descriptive-correlational analysis using the path analysis method by applying the partial least square technique. The measurement tool of this research has 17 questions to measure good governance (Cronbach's alpha 0.869), 9 questions to measure economic opportunities ($\alpha = 0.885$), and 13 questions for measuring knowledge-based economics ($\alpha = 0.843$) with closed questions with a five Likert scale (Safari, 2016:401).

The statistical population of this study consists of SME owners located in Fars province in the years 2015-2016, which included 3887 active units, of which 366 samples, were selected by stratified sampling.

Results and Discussion

To assess the normality of the main variables of the study, the Kolmogorov-Smirnov test was utilized. As the results show, the significance level of research variables was more than 0.05; therefore, it could be stated with 95% confidence that the distribution of research variables was not normal. Thus, the non-parametric test was utilized for investigating research hypotheses.

"There is a significant relationship between Good Governance and the attitude towards Economic Opportunities among the SME owners of Fars province. Also, a Knowledge-based Economy mediating this relationship".

The results show that the total effect of good governance, on attitude towards Economic Opportunities (0.732), the total effect of good governance, on the knowledge-based economy (0.735), and also the total effect of the knowledge-based economy on attitude towards Economic Opportunities (0.432) are confirmed at 99% confidence level. Based on this, the model of the partial mediating effect of the knowledge-based economy, in the relationship between good governance and attitude toward Economic Opportunities, can be accepted. This means that good governance can improve the perception of entrepreneurs and SME owners about economic opportunities in two ways. One, through the direct impact on attitude towards Economic Opportunities (0.414) and the other, through the impact on the knowledge-based economy (0.735) and the impact of this variable on the attitude towards Economic Opportunities (0.432).

The value of the Stone-Geisser criterion (Q²) for attitude toward economic opportunities is equal to 0.422 and for the variable of knowledge-based economy is 0.347. Therefore, it can be said, the independent variables of research, i.e., good governance, and knowledge-based economy, have an acceptable ability to predict the dependent variable of research.

Due to the factor loads and relatively large coefficients of determination in this model, the value of the good fit index is very good and is 0.621, which indicates a good fit or coordination of data and model.

Also in this study, with 95% confidence, the SRMR value is between two values of 0.039 to 0.050, which indicates the suitability of the model.

Conclusion

Based on the results, Good governance affects the attitude toward economic opportunities of SME owners in two ways. Therefore, this model is a partial mediation effect model, because only a part of the good governance effect is indirectly (0.318) through the mediating role of the knowledge-based economy, and some part of it, is directly (0.414). The results also showed that good governance and a knowledge-based economy are able to explain about 62% of the changes in the attitude toward economic opportunities.

It is worth noting that according to demographic variables, it was found that most of the people working in the surveyed businesses had a diploma in academic degree, and were more involved in the real environment and business environment than in academia. Therefore, it can be expected that their interactions with institutions and organizations are more real than others and caused a mentality towards the business environment and attitude toward economic opportunities. Also, we should consider that most of the respondents were from small businesses (with less than 20 employees), so, it is necessary to be careful about the results of the research and generalize it to other businesses.

Based on the results, it is expected that by creating a suitable political, social, and cultural environment, through the development of good governance factors, conditions and infrastructure of a knowledge-based economy will grow faster and it will cause improvement in the business environment, motivation and enthusiasm of entrepreneurs to pursue and increase the development of new businesses, especially small businesses. Because by increasing people's abilities and knowledge, their perceptions of economic opportunities also improve, and as a result, by increasing their enthusiasm and desire, we can see the emergence, growth, innovation, implementation of ideas and production of wealth by individuals

فصلنامه علمی برنامه‌ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۳، شماره ۵۰، تابستان ۱۴۰۲
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://jzpm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

رابطه عوامل موثر بر درک فرصت‌های اقتصادی توسط صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط استان فارس

خلیل صفری^{*}: استادیار گروه مدیریت بازرگانی و فن‌آوری اطلاعات، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
علی محمد احمدی قراچه: استادیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.
فرزاد محمدجانی: استادیار گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

چکیده

تصمیم‌گیری در مورد شروع یک کسب و کار جدید و یا توسعه آن، تحت تاثیر نقش‌های آشکار و پنهان زمینه و فضای کسب و کار و در نتیجه چگونگی درک آن نقش‌ها توسط افراد و کارآفرینان است. در این تحقیق با توجه به بستر مورد مطالعه و اقتصاد دولتی ایران، تاثیر حکمرانی خوب بر روی چگونگی درک و نگرش کارآفرینان نسبت به فرصت‌های اقتصادی با توجه به نقش میانجی اقتصاد مبتنی بر دانش با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری و تکنیک تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفته است. برای این منظور نمونه‌ای ۳۶۶ نفره از صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط استان فارس با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی شده استخراج گردید. نتایج حاکی از آن است که متغیر حکمرانی خوب هم دارای اثر مستقیم (۰,۴۱۴) و هم اثر غیرمستقیم (۰,۳۱۸) از طریق میانجی‌گری متغیر اقتصاد دانش محور بر چگونگی درک فرصت‌های اقتصادی است. لذا اثر میانجی جزیی متغیر اقتصاد دانش محور در رابطه بین حکمرانی خوب و درک فرصت‌های اقتصادی مورد تایید واقع می‌شود. از این رو انتظار می‌رود با تقویت عوامل حکمرانی خوب هم بتوان بستر مناسب برای توسعه اقتصاد دانش محور و هم درک مناسب از فرصت‌های اقتصادی و در نتیجه شرایط مناسب برای توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط را ایجاد نمود. نتایج تحقیق بیانگر آن است که سرمایه‌گذاری بر روی ایجاد حاکمیت قانون و کنترل فساد و همچنین ایجاد اعتماد و انسجام اجتماعی می‌تواند درک بهتری را نسبت به فضای کسب و کار و بالطبع بهره‌برداری از فرصت‌های اقتصادی در بین کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط استان فارس ایجاد نماید. نتایج بیانگر این است که حکمرانی خوب به عنوان بخش کلان و شناختی سرمایه اجتماعی، تاثیر بسیار زیادی بر بهبود درک فرصت‌های اقتصادی کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط دارد. چرا که در مجموع، متغیرهای حکمرانی خوب و اقتصاد دانش محور قادر هستند ۶۲٪ تغییرات متغیر درک فرصت‌های اقتصادی را تبیین نمایند.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۴/۲۳
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۱۶
شماره صفحات: ۳۳-۴۶

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

واژه‌های کلیدی:

حکمرانی خوب، نگرش به فرصت‌های اقتصادی، کسب و کارهای کوچک و متوسط، اقتصاد دانش محور.

استناد: صفری، خلیل؛ احمدی قراچه، علی محمد؛ محمدجانی، فرزاد. (۱۴۰۲). رابطه عوامل موثر بر درک فرصت‌های اقتصادی توسط صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط استان فارس. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱۳، شماره ۵۰، مردودشت: صص ۳۳-۴۶.

DOI: 10.30495/JZPM.2021.28444.3937

DOR:

* نویسنده مسئول: خلیل صفری، پست الکترونیکی: kh.safari@pnu.ac.ir، تلفن: ۰۹۱۲۲۸۹۵۴۵۷

مقدمه

در بسیاری از جوامع دستیابی به رشد اقتصادی بالا، به عنوان یکی از اولویت‌های مهم سیاست‌گذاری در سال‌های پس از جنگ جهانی دوم بوده است (Baseri et al, 2011:7) که منجر به توجه بیش از پیش به کسب و کارهای کوچک و متوسط و در نتیجه فضای کسب و کار شده که هم بر روی فعالیت‌های کارآفرینانه تاثیر گذار است و هم درک افراد از فرصت‌های اقتصادی و در نتیجه تمایل آن‌ها به رشد و توسعه کسب و کارها را تحت تاثیر قرار می‌دهد (Safari et al., 2016:3) (Khan & Quaddus, 2015:275). تحقیقات نشان داده‌اند که میزان بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی، بستگی به بستری دارد که افراد در آن زندگی و کار می‌کنند (Cuervo, 2005:298) (Entrialgo et al., 2001:230). چرا که آنها فرصت‌های اقتصادی موجود در جامعه را بر اساس ادراکات حاصل از محیط ذهنی ادراک شده خود دریافت می‌کنند (Rabins, 2004:179). بنابراین می‌توان عنوان نمود که دانش استفاده شده توسط عوامل اقتصادی، نتیجه یک فرآیند ساختاردهی درونی است که بر اساس تعامل با محیط اطراف ایجاد می‌شود (A. Rizzello, 2000:140) (Zeithaml, 1988:3) محققین معتقدند که تصمیم‌گیری در مورد شروع یک کسب و کار جدید و یا توسعه آن، تحت تاثیر نقش‌های آشکار و پنهان زمینه و فضای کسب و کار و در نتیجه چگونگی درک آن نقش‌ها توسط افراد و کارآفرینان است. چرا که درک جمعی از یک زمینه خاص، موجب ایجاد فرهنگی می‌شود که بستر فعالیت‌های کارآفرینی را تشکیل می‌دهد (Fortunato & Clevenger, 2017:89).

محققین بسیاری، ریشه مشکلاتی از جمله عدم کارآفرینی و در نتیجه عدم اشتغال و ... را مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی می‌دانند که در کنار هم سهم زیادی در تعیین شرایط محیطی مطلوب برای کارآفرینی دارند (Rocha, 2012:337). از اینروست که تحقیقات اخیر به شکل بارزی، به بررسی تاثیر فرهنگ، جامعه و همچنین سیستم‌های اقتصادی و سیاسی بر روی کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای جدید پرداخته‌اند (Gathungu & Mwangi, 2014:118; Welter, 2011:168). چراکه انتظار می‌رود با ایجاد بستر مناسب در جامعه، ضمن افزایش توانایی افراد، فرصت‌های اقتصادی موجود نیز گسترش یافته، و در نتیجه درک و نگرش کارآفرینان، نسبت به فرصت‌های اقتصادی بهبود یابد. این امر در نهایت زمینه ساز رشد و توسعه نگاه‌های کوچک و متوسط، و در نتیجه رشد و توسعه جامعه خواهد شد (Safari, 2017:370). رشد و توسعه علاوه بر بهبود در میزان تولید و درآمد، باعث دگرگونی اساسی در ساخت‌های نهادی، اجتماعی-اداری می‌شود که این امر بر افکار عمومی مردم نیز تاثیر می‌گذارد (Amiri et al., 2020:18). همانطور که ادبیات تحقیق نشان می‌دهد، ارتباط مثبتی بین شیوه حکمرانی و بهبود شرایط اقتصادی وجود دارد، اما سوال این است که در جوامع متفاوت و به خصوص در استان فارس و از نظر کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط، تا چه میزان بهبود متغیر حکمرانی خوب می‌تواند باعث بهبود درک کارآفرینان از فرصت‌های اقتصادی گردد؟

انتظار می‌رود با ایجاد و تقویت مفهوم حکمرانی خوب به عنوان ریشه‌ای‌ترین و تاثیرگذارترین عامل موثر بر متغیرهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی، بستر مناسب برای درک و شناسایی فرصت‌های اقتصادی بیش از پیش فراهم شده و باعث شود افراد جامعه در بستر و شرایطی رشد نمایند که تمایل و اطمینان بیشتری به راه‌اندازی کسب و کارهای خود داشته باشند. این امر هم در کوتاه‌مدت و هم در بلندمدت موجب افزایش انگیزه و ترغیب افراد کارآفرین و بالطبع رشد و توسعه اقتصادی خواهد شد. زیرا ادراک افراد بر پایه تجربه شخصی آن‌ها بنا نهاده شده است. تجربه‌ای که بر اساس رویارویی و تعامل با نهادهای رسمی و غیر رسمی موجود در جامعه شکل می‌گیرد (Gathungu & Mwangi, 2014: 119). هر چه قدر، کارآفرینان احساس کنند که حمایت اجتماعی بیشتری وجود دارد، در نتیجه میزان انگیزه بیشتری برای ادامه مسیر خواهند داشت و تلاش‌های بیشتری برای سرمایه‌گذاری خواهند نمود و در نتیجه از فکر متوقف نمودن کسب و کارها فاصله بیشتری خواهند گرفت (Hopp & Stephan, 2012:930) و در نتیجه احساس خودکارآمدی بیشتری خواهند داشت (Choi & Chang, 2009:247). بر این اساس فرضیه زیر مطرح می‌گردد.

فرض ۱: حکمرانی خوب دارای تاثیر مثبت و معنی‌داری بر روی درک و نگرش صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط نسبت به فرصت‌های اقتصادی است.

از طرفی باید در نظر داشت که خلق و انتشار دانش در یک جامعه، به خصوص در ایران، تا حد زیادی به سیاست‌های دولت بستگی دارد که خود در نتیجه فرآیند حکمرانی خوب ایجاد می‌گردند (Andrés, et al., 2015:1039). حکمرانی خوب در راستای جذب سرمایه خارجی و تشویق سرمایه‌گذاری داخلی (که فاکتورهای مهمی در توسعه زیرساخت‌های اقتصاد دانشی هستند)، عامل بسیار مهمی به شمار می‌رود (Andrés et al., 2015:1040). صلح و ثبات سیاسی ناشی از انسجام بین‌المللی که از طریق حکمرانی خوب ممکن می‌گردد، بر روی اقتصاد دانشی تاثیر می‌گذارد (Amavilah, et al., 2017:5). در نبود عوامل حکمرانی خوب و در نتیجه افزایش فساد، شاهد کاهش سرمایه‌گذاری، کاهش استفاده از خدمات عمومی و افزایش نابرابری و در نتیجه کاهش رشد اقتصادی خواهیم بود. چرا که وجود فساد می‌تواند باعث بروز تبعات منفی اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در جامعه گردد (Homayounifar, Shafiei, Sabet, 2021:5). از این رو فرضیه زیر مطرح می‌گردد:

فرض ۲: حکمرانی خوب دارای تاثیر مثبت و معنی‌داری بر روی اقتصاد دانشی است.

از طرفی نیز مهمترین عواملی که باعث بهبود فضای کسب و کار و در نتیجه توسعه کارآفرینی می‌گردند، مجموعه‌ای از ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی هستند که به همراه نهادهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مناسب، باعث مشروعیت بخشیدن و تشویق پیگیری فرصت‌های کارآفرینی خواهند شد. دانش

به عنوان مهمترین عامل تعیین کننده استاندارد زندگی (Malhotra, 2003:22) قادر است نوع نگاه افراد به فرصت‌های اقتصادی را نیز تحت‌الشعاع خود قرار دهد. در این راستا برخی از محققین نرخ معرفی محصولات و خدمات جدید را تابعی از توانایی افراد و سازمان‌ها برای ترکیب و مبادله دانش می‌دانند (Smith, et al., 2005:349). همچنین مطرح شده است که استقرار مدیریت دانش و اقتصاد دانشی منجر به ایجاد محیطی می‌گردد که دانش در آن خلق شده و اشاعه می‌یابد و در چنین محیطی است که استعدادها شکوفا شده و افراد این توانایی را می‌یابند که اطلاعات و دانش گسسته را به هم پیوند دهند و آن را در شکل جدید و تازه برای حل مسایل به کار برند. از این رو کشورهایی که از لحاظ دارایی‌های دانشی و سرمایه معنوی غنی هستند، از نظر دستیابی به سطوح بالای رشد و توسعه بهتر عمل می‌کنند (Amin Bidokhti & Nazari, 2009:58). دارایی‌های دانشی ملی، دارایی‌های نامشهود یک کشور هستند که برای رشد و همچنین ارزش آن کشور برای ذینفعان مختلف بسیار مهم می‌باشد، چرا که مدیریت دانش در سطح خرد و کلان زمینه ساز نوآوری، یادگیری و همچنین رشد تولید ناخالص ملی است (Malhotra, 2003:21). بر این اساس فرضیه سوم به شرح زیر مطرح می‌گردد.

فرض ۳: با توسعه اقتصاد دانش محور، درک و نگرش افراد نسبت به فرصت‌های اقتصادی نیز بهبود خواهد یافت.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

دولت به عنوان یک نهاد اجتماعی نهادساز، نقش مهمی در ایجاد نهادهای کارآمد و شرایط مساعد برای توسعه فرصت‌های اقتصادی دارد. از آغاز علم اقتصاد تاکنون، نظریات مختلفی برای نحوه اداره و مدیریت بخش دولتی و اندازه دولت از سوی محققین مطرح شده است. اما از اواسط دهه ۱۹۹۰، نارضایتی نسبت به رویکردهای قبلی باعث شکل‌گیری رویکرد حکمرانی خوب گردیده است (Sahabi, et al., 2013:109). حکمرانی خوب، در اتخاذ سیاست‌های پیش‌بینی شده، آشکار و صریح دولت، بوروکراسی شفاف؛ پاسخگویی دستگاه‌های اجرایی در قبال فعالیت‌های خود؛ مشارکت فعال مردم در امور اجتماعی و سیاسی و نیز برابری همه افراد در برابر قانون، تبلور می‌یابد (Sabaghi Kermani & basakha, 2009:102). این شیوه حکومت عامل مهمی برای ثروت ملتها عنوان شده، چرا که تغییرات چارچوب‌های نهادی رسمی که در آن ایجاد می‌گردد، بستر مناسبی را برای فعالیت‌های کارآفرینی ایجاد خواهد نمود (Smallbone & Welter, 2010:198). حکمرانی به عنوان بخشی از سرمایه اجتماعی هر کشوری، ابزاری برای رسیدن به توسعه سیاسی است. در این مورد، نوع رابطه‌ای که بین مردم و دولت‌مدران وجود دارد، می‌تواند در شکل‌گیری مفهوم شهروندی و همچنین جامعه مدنی، نقش اساسی داشته باشد (Moradi, et al., 2021:197). بسیاری از محققین، قوانین و مقررات بیش از حد در فضای کسب و کار را یکی از موانع عمده رشد کسب و کارهای کوچک و متوسط در بسیاری از کشورهای در حال توسعه می‌دانند (Rocha, 2012:344). از اینرو یکی از ویژگی‌های حکمرانی خوب کاهش مقررات غیرضروری عنوان شده است. در ادبیات اقتصاد نهادگرایی نیز بیان می‌شود که نهادها تعیین‌کننده‌های اصلی عملکرد اقتصادی هستند (Choi & Chang, 2009:247). چرا که قوانین و مقررات ابزاری برای توزیع مجدد منابع و رانت‌هاست. بنابراین مشخصات حکمرانی خوب در یک کشور می‌تواند باعث تصحیح نواقص بازار شده و منجر به توسعه اقتصادی گردد و در نتیجه باعث کاهش هزینه‌های انجام کسب و کار، آزادسازی پتانسیل اقتصادی و جذب سرمایه‌گذاری بشود (North, 1995:21) و برعکس اگر فضای کسب و کار محلی به وسیله الگوهای حکمرانی دردرساز، قواعد سیاسی بازدارنده، قوانین و مقررات و امور اداری ناکار، احاطه شده باشد، هزینه‌های زیاد و غیرضروری به بخش خصوصی تحمیل شده و متعاقباً باعث تاثیر منفی بر روی رشد اقتصادی محلی می‌گردد (Altenburg & Drachenfels, 2008:2006). بررسی ادبیات تحقیق نشان می‌دهد که بهبود نهادهای سیاسی و اقتصادی و تشکیل نهادهای قانون‌گذار، تحولات دموکراتیک و وجود ثبات سیاسی (Girma & Shortland, 2008:573) (Roe & Siegel, 2011:281) در توسعه بخش مالی و توسعه نظام بانکی نیز موثرند (Law & Azman-Saini, 2012:220) (Yang, 2011:263) (Sahabi, et al., 2013:108) (Pourrostami, 2011:6). هوانگ (2010) نیز نشان می‌دهد که بهبود کیفیت نهادهای سیاسی، حداقل در دوره کوتاه‌مدت و به ویژه در کشورهای با درآمد کمتر، اثر مثبتی بر توسعه مالی دارد. همچنین اشاره شده است که بدون وجود ثبات سیاسی و برقراری امنیت، اساساً توسعه امکان‌پذیر نیست (Amiri et al., 2020:18).

از طرفی نیز مشخص شده است که بهبود نهادهای سیاسی و اقتصادی و تشکیل نهادهای قانون‌گذار و استقرار دموکراسی، نقش مهمی در توسعه فرصت‌های اقتصادی و به خصوص بخش مالی دارند (Sahabi, et al., 2013:113) (Law & Azman-Saini, 2011:262) (Yang, 2011:282) (Roe & Siegel, 2011:62) (Pourrostami, 2011:62). منظور از فرصت‌های اقتصادی، درک فرصت‌هایی برابر برای افراد جامعه به منظور ایجاد کسب و کار در فضای رسمی جامعه است. کشورهای دارای سیستم‌های مالی پیچیده‌تر که درگیر در تجارت و کسب و کار هستند، بیشتر با اقتصادهای دیگر یکپارچه گردیده و فرصت‌های اقتصادی بیشتری را فراهم می‌کنند. یافته‌ها بیان می‌کنند که پیشرفت‌های مالی ابزاری برای نوآوری و پس از آن رشد اقتصادی هستند. مردم در کشورهایی که فضای اقتصادی، پر از چالش است و مباحث اقتصادی-اجتماعی به حاشیه رانده شده است، همراه با نارضایتی درونی، ناچار هستند که به سرمایه‌گذاری به شکل خود اشتغالی و غیررسمی روی بیاورند. یامادا (۱۹۹۶) معتقد است زمانی که کارآفرینی در کشورهای در حال توسعه بسیار پر جنب و جوش است، معمولاً به شکل غیررسمی محقق می‌گردد. به هر حال توسعه مالی، نوآوری و پیشرفت‌های اقتصادی به طور قابل توجهی باعث افزایش ثبات کسب و کارهای جدید می‌شوند. سیستم‌های مالی کارا و همچنین رشد اقتصادی، باعث تقویت تقاضا و افزایش دسترسی به وام برای سرمایه‌گذاری‌های تازه ثبت شده و زیرساخت‌های تکنولوژیکی و اقتصادی لازم برای فعالیت در اقتصاد بخش رسمی می‌گردد (Beugelsdijk & Turkina, 2014:497).

(van Schaik, 2005:307) و بنابراین توسعه و رشد اقتصادی و بالطبع ایجاد فرصت‌های اقتصادی بیشتر، باعث تقویت کارآفرینی و کسب و کار در بخش رسمی و در نتیجه کاهش کسب و کارهای غیررسمی می‌گردد (Lucas Jr, 1978:513). انسجام اقتصادی در سطح بین‌المللی نیز می‌تواند از طریق توسعه اعتماد به نفس و فعالیت‌های مستقل، ایجاد ارزش بیشتر برای دستاوردهای فردی، پرورش ابزار وجود (جسارت فردی)، دستیابی به اهداف، و ارائه فرصت‌های بیشتر برای موفقیت فردی، باعث تقویت کارآفرینی گردد (McGrath, et al., 1992:118)(Thai & Turkina, 2014:498). همچنین، انسجام اقتصادی بین‌المللی باعث افزایش مهاجرت بین کشورها می‌شود که اغلب منجر به توسعه مدل‌های موفق و جدید کسب و کار شده و باعث تسهیل ورود و رشد سرمایه‌گذاری‌های جدید می‌گردد. باید در نظر داشت که توسعه اقتصادی باعث افزایش رفاه اجتماعی، قدرت خرید بیشتر، سرمایه‌گذاری بیشتر برای خدمات عمومی همانند تحصیلات، بهداشت، امنیت اجتماعی می‌گردد (Islam & Clarke, 2002:207) لذا با افزایش توانایی افراد، توانایی و تمایل ایشان برای پیگیری فرصت‌ها افزایش خواهد یافت (Thai & Turkina, 2014:497). از این رو لایتنر و واردن (2003) معتقدند جوامع در حال حرکت به سمت اقتصاد دانش بنیان هستند که در آن، دانش مهمترین عنصر برای ایجاد ارزش در سازمان‌ها به شمار می‌رود. چرا که با وقوع انقلاب فناوری اطلاعات و پیشرفت سریع تکنولوژی، الگوی رشد اقتصاد جهانی تغییر اساسی کرده است. امروزه با توجه به شرایط رقابتی، دانش به عنوان با اهمیت‌ترین سرمایه، جایگزین دیگر سرمایه‌ها شده است (J. Chen, Zhu, & Yuan Xie, 2004:199).

تمام عواملی که مشوق ارتباط بین فردی یا مانع آن باشند، بر مبادلات اطلاعاتی افراد نیز تأثیرگذار خواهند بود. به همین دلیل، اهمیت ارتباطات و تعامل مبتنی بر اعتماد میان افراد در گسترش و کاربرد دانش، مورد تأکید قرار گرفته است. از نظر پوتنام شبکه‌های اجتماعی منجر به ایجاد هنجارهای فردی و همکاری‌های متقابل عمومی می‌شود که این امر می‌تواند زمینه مبادلات و استفاده از سرمایه دیگران را برای تولید و ارائه خدمات، تسهیل نماید (Beugelsdijk & van Schaik, 2005:302). استقرار مدیریت دانش، منجر به ایجاد محیطی می‌شود که دانش در آن خلق و اشاعه می‌یابد و در چنین محیطی استعدادها شکوفا می‌گردد و افراد این توانایی را می‌یابند که اطلاعات و دانش گسترده و پراکنده را به هم پیوند دهند و آن را در شکل جدید و تازه برای حل مسایل به کار برند. کشورهایی که از لحاظ دارایی‌های دانشی و سرمایه معنوی غنی هستند، از نظر دستیابی به سطوح بالای رشد و توسعه بهتر عمل می‌کنند (AminBidokhti & Nazari, 2009:58). بر این اساس استدلال می‌کنیم که در حالت وجود عواملی همچون حکمرانی خوب، مدیریت دانش و اقتصاد دانش‌محور می‌تواند ضمن ایجاد شفافیت، یادگیری (در جهت بهره‌وری) را تقویت نموده و دستیابی به محیط کسب و کار سالم‌تر و مناسب‌تر را فراهم نماید. همچنین انتظار می‌رود با رشد مدیریت دانش وضعیت مالکیت فکری نیز مشخص‌تر و واضح‌تر گردد و از این لحاظ باعث بهبود محیط کسب و کار و درک بهتر فرصت‌های اقتصادی گردد.

منظور از اقتصاد دانشی نوعی اقتصاد است که در آن تحصیل، ایجاد، توزیع و استفاده از دانش به صورت موثر برای توسعه اقتصادی مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. حرکت موفقیت‌آمیز به سمت اقتصاد دانشی نیازمند عناصری مانند سرمایه‌گذاری بلندمدت در آموزش و پرورش، قابلیت نوآوری در حال رشد، نوسازی زیرساخت‌های اطلاعاتی و داشتن فضای اقتصادی مساعد برای مبادلات بازار است. این عناصر توسط بانک جهانی، ارکان اقتصاد دانشی نامیده شده‌اند و در کنار هم چارچوب اقتصاد دانشی را تشکیل می‌دهند (D. Chen & Dahlman, 2005:7). لازم به ذکر است که یک اکوسیستم نوآور، نیازمند حذف موانع بین سازمان‌ها و افراد، و همچنین افزایش همکاری بین رشته‌های علمی و بخش‌های مختلف است. و همچنین نیازمند فرهنگی است که از ریسک‌پذیری، تحمل اشتباهات، یادگیری از شکست‌های تجربه شده، بهترین شیوه‌ها و تشویق موفقیت‌ها حمایت نماید. فضای سازگار با کسب و کار و قوانین و مقررات شفاف، عوامل محرک لازم برای تجاری‌سازی فن‌آوری‌ها است که منجر به توسعه مبتنی بر نوآوری می‌گردد (Tadros, 2015:6). در این راستا برقی اسکویی و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیقی نشان دادند که سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه تأثیر مثبت و معنی‌داری بر بهبود عملکرد صادراتی بنگاه‌های صنعتی دارد به طوری که با افزایش یک درصدی سرمایه‌گذاری در بخش تحقیق و توسعه، عملکرد صادراتی بنگاه‌های صنعتی، ۰.۰۶۳ درصد افزایش می‌یابد (Barghi et al., 2020:67).

مواد و روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی-همبستگی از نوع تحلیل واریانس به روش تحلیل مسیر است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی و به منظور جمع‌آوری پیشینه تحقیق از روش مطالعه کتابخانه‌ای استفاده شده است. ابزار اندازه‌گیری این پژوهش با بهره‌گیری از پیشینه تحقیق و پرسش‌نامه‌های به کار گرفته شده توسط بانک جهانی و دیگر موسسات بین‌المللی، ایجاد شده است که دارای ۱۷ سوال برای سنجش حکمرانی خوب، ۹ سوال برای سنجش فرصت‌های اقتصادی و ۱۳ سوال برای سنجش اقتصاد دانشی با سوال‌های بسته با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت است (Safari, 2016:401). شایان ذکر است از آنجا که توزیع چندمتغیری داده‌ها نرمال نبودند از روش‌های آماری ناپارامتریک با استفاده از نرم‌افزار Smart-PLS جهت برآورد ضرایب استفاده شده است.

جدول ۱، نشان می‌دهد که اعتبار همگرایی متغیرهای تحقیق با توجه به مقادیر، آفای کروناخ، Rho_A ضریب قابلیت اعتماد ترکیبی و متوسط واریانس استخراج شده (AVE) متغیرهای پنهان، همگی در سطح قابل قبول هستند.

جدول ۱- روایی و پایایی سازه‌ها

متغیرها	آلفای کرونباخ	rho_A	ضریب قابلیت اعتماد ترکیبی	AVE
فرصت‌های اقتصادی	۰.۸۸۵	۰.۸۸۷	۰.۹۲۱	۰.۷۴۴
حکمرانی خوب	۰.۸۶۹	۰.۸۷۷	۰.۹۰۲	۰.۶۰۵
اقتصاد دانش محور	۰.۸۴۳	۰.۸۵۱	۰.۸۹۵	۰.۶۸۱

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۲- اعتبار ممیز به روش فورنل و لارکر

سطح	معرفها	فرصت‌های اقتصادی (EO)	حکمرانی خوب (GG)	اقتصاد دانش محور (KE)
اعتبار ممیز در سطح معرفها	EO۱	۰.۸۵۴	۰.۵۵۴	۰.۵۹۶
	EO۲	۰.۸۱۵	۰.۷۴۲	۰.۷۰۹
	EO۳	۰.۸۸۹	۰.۵۶۴	۰.۶۰۱
	EO۴	۰.۸۸۸	۰.۶۲۶	۰.۶۰۷
	GG۱	۰.۶۱۴	۰.۷۸۴	۰.۵۸۸
	GG۲	۰.۶۳	۰.۷۴۶	۰.۶۰۶
	GG۳	۰.۶۴۵	۰.۸۵۱	۰.۶۶۹
	GG۴	۰.۵۱۴	۰.۸۲۸	۰.۵۹۳
	GG۵	۰.۴۸۱	۰.۷۲۸	۰.۴۵۴
	GG۶	۰.۴۹۳	۰.۷۲۲	۰.۴۷۷
	KE۱	۰.۵۴۶	۰.۵۱۱	۰.۷۶
	KE۲	۰.۶۵۷	۰.۶۲۵	۰.۸۷۱
KE۳	۰.۶۷۱	۰.۶۳۱	۰.۸۶۲	
KE۴	۰.۵۴۸	۰.۶۵۱	۰.۸۰۳	
اعتبار ممیز در سطح رقیبها	EO	۰.۸۲۶		
	GG	۰.۷۳۲	۰.۷۷۸	
	KE	۰.۷۳۶	۰.۷۳۴	۰.۸۲۵

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۳- اعتبار ممیز، نسبت خصیصه متفاوت-خصیصه یکسان

متغیرها	فرصت‌های اقتصادی	حکمرانی خوب
حکمرانی خوب	۰.۸۱۳	
اقتصاد دانشی	۰.۸۴۱	۰.۸۴۶

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۲ نیز بیانگر میزان اعتبار ممیز (اعتبار واگرا) در سطح معرفها و عوامل به روش فورنل-لارکر است، بر این اساس می‌توان عنوان نمود که متغیرهای تحقق از اعتبار ممیز برخوردار هستند و هر کدام به سنجش عوامل متفاوتی پرداخته‌اند. شاخص HTMT متغیرها نیز در جدول ۳ ارائه گردیده است که نشان می‌دهد، میانگین همبستگی بین آیت‌های مربوط به عوامل متفاوت، کمتر از میانگین همبستگی بین آیت‌های مربوط به یک عامل هستند. بنابراین می‌توان عنوان نمود که متغیرهای تحقیق هر کدام به صورت مجزا توانسته‌اند به خوبی مفاهیم مرتبط با خود را اندازه‌گیری نمایند.

محدوده مورد مطالعه:

جامعه آماری این پژوهش را صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط واقع در استان فارس در سال‌های ۹۵-۹۴ تشکیل داده‌اند. بر اساس آمارهای سازمان صنعت، معدن و تجارت، جامعه کسب و کارهای کوچک و متوسط موجود در استان فارس، در زمان انجام تحقیق ۳۸۸۷ واحد فعال بود، که بر اساس جدول مورگان و فرمول کوکران تعداد ۳۵۰ نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای در دو طبقه محدوده شیراز و سایر نقاط استان، به شرح جدول ۴، استخراج گردید. با توجه به وجود احتمال عدم پاسخگویی برخی افراد نمونه، تعداد ۴۰۰ پرسشنامه توزیع شد و در نهایت تعداد ۳۶۶ پرسشنامه تکمیل شده قابل استناد، جمع‌آوری گردید.

جدول ۴- جامعه و نمونه پژوهش

طبقه	کوچک		متوسط		جمع کل	
	نمونه	جامعه	نمونه	جامعه	نمونه	جامعه
شیراز	۱۰۷	۱۱۹۲	۷۹	۸۷۱	۱۸۶	۲۰۶۳
سایر نقاط استان	۱۰۱	۱۱۲۳	۶۳	۷۰۱	۱۶۴	۱۸۲۴
جمع کل	۲۰۸	۲۳۱۵	۱۴۲	۱۵۷۲	۳۵۰	۳۸۸۷

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

تصویر شماره ۱- محدوده مورد مطالعه استان فارس

بحث و یافته‌های تحقیق

به منظور تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و به منظور تحلیل استنباطی داده‌ها از نرم‌افزار Smart-PLS استفاده شده است. همانطور که در جدول ۵، نمایش داده شده است، بیشترین فراوانی سنی افراد پاسخگو ابتدا در طبقه ۳۱ تا ۴۰ سال و سپس در طبقه افراد ۴۱ تا ۵۰ سال توزیع شده است. همچنین بیشترین افراد از نظر سطح تحصیلات در سطح دیپلم و سپس در سطح لیسانس قرار داشته‌اند این نتیجه بیانگر این است که اکثر افراد پس از طی کردن سطح تحصیلات اولیه، قبل از ورود به دانشگاه وارد بازار کار شده‌اند. همچنین مشخص است که اکثر افراد شرکت کننده در این تحقیق در کسب و کارهایی مشغول بوده‌اند که دارای تعداد کارکنانی کمتر از ۲۰ نفر بوده و جز کسب و کارهای کوچک محسوب می‌شوند.

در جدول ۶ هم، میزان همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرها ارائه شده است. نتایج تحلیل همبستگی نشان می‌دهد که بین حکمرانی خوب و اقتصاد دانش محور (۰,۷۳۵)، حکمرانی خوب و فرصت‌های اقتصادی (۰,۷۳۲) و بین فرصت‌های اقتصادی و اقتصاد دانش محور (۰,۷۳۶) در سطح ۰,۰۵ همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۵- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه پژوهش

وضعیت سنی (سال)		میزان تحصیلات		تعداد نیروی کار (نفر)	
تعداد	طبقات	تعداد	طبقات	تعداد	طبقات
۶۴	زیر ۳۰	۱۶۰	دیپلم	۲۳۲	زیر ۲۰
۱۸۸	۳۱ تا ۴۰	۴۷	فوق دیپلم	۸۵	۲۰ تا ۴۰
۹۳	۴۱ تا ۵۰	۸۶	لیسانس	۲۱	۴۰ تا ۶۰
۱۳	۵۱ تا ۶۰	۴۳	فوق لیسانس	۸	۶۰ تا ۸۰
۸	بیش از ۶۰	۱۲	دکتری	۴	۸۰ تا ۱۰۰
۰	بدون پاسخ	۱۸	بدون پاسخ	۱۶	بدون پاسخ
۳۶۶	جمع کل	۳۶۶	جمع کل	۳۶۶	جمع کل

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

جدول ۶- نتایج همبستگی بین متغیرها

متغیرهای پژوهش	(۱)	(۲)	(۳)	میانگین	انحراف معیار
حکمرانی خوب (۱)	۱			۸,۰۸	۱,۸۱
اقتصاد دانش محور (۲)	۰,۷۳۵	۱		۹,۰۵	۲,۲۱
فرصت‌های اقتصادی (۳)	۰,۷۳۲	۰,۷۳۶	۱	۶,۸۱	۱,۷۳

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

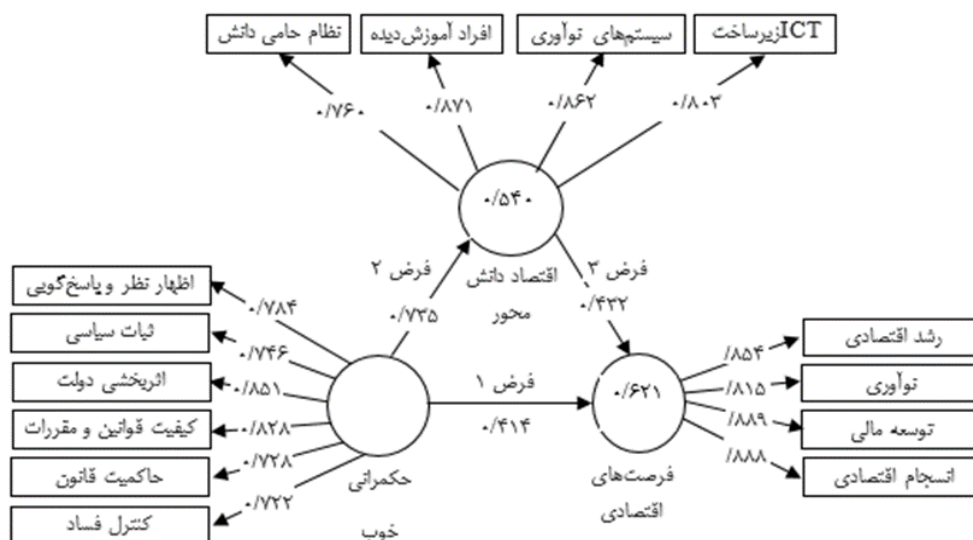
نمودار ۱، نشانگر متغیرهای تحقیق به همراه معرف‌ها، بارهای عاملی و ضرایب مسیر مدل است. همانطور که مشخص است کلیه بارهای عاملی در فاصله مطلوب ۰,۴ تا ۰,۹ قرار دارند. همچنین ضرایب مسیرهای مختلف نیز به نمایش گذاشته شده‌اند. شایان ذکر است که با توجه به ضرایب تعیین متغیرهای اقتصاد دانش محور (۰,۵۴۰) و درک فرصت‌های اقتصادی (۰,۶۲۱) مشخص است که متغیر حکمرانی خوب ۵۴٪ تغییرات متغیرات متغیر اقتصاد دانش محور را تبیین می‌کند و همچنین متغیرهای حکمرانی خوب و اقتصاد دانش محور قادر هستند ۶۲٪ تغییرات متغیر درک فرصت‌های اقتصادی را تبیین نمایند. شایان ذکر است تحلیل عاملی مرتبه اول و دوم متغیرهای این پژوهش، در تحقیق صفری (۱۳۹۵)، به صورت مفصل ارائه شده است، لذا از تکرار نتایج در اینجا خودداری می‌شود.

در ادامه جدول ۷، نشان می‌دهد که با استفاده از روش خودگردان‌سازی^۱ تمامی ضرایب مسیر موجود در مدل در سطح ۰,۰۱ معنی‌دار و با میزان صفر متفاوت هستند.

جدول ۷- اثرات مستقیم و آزمون معنی‌داری آن‌ها

مسیرهای مستقیم	میانگین توزیع نمونه‌ای	انحراف استاندارد	T	سطح معنی‌داری
GG → EO	۰,۴۱۴	۰,۰۵۵	۷,۵۸۷	۰,۰۰۰
GG → KE	۰,۷۳۵	۰,۰۳۱	۲۳,۴۶۵	۰,۰۰۰
KE → EO	۰,۴۳۲	۰,۰۵۴	۸,۰۶۶	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

نمودار ۱- مدل نظری به همراه ضرایب مسیر، بارهای عاملی و مقادیر R² منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

در جدول ۸، که در برگزیده اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل است، آزمون معنی‌داری اثرات کل نیز صورت گرفته است. نتایج نشان می‌دهند که اثر کل متغیر حکمرانی خوب بر درک فرصت‌های اقتصادی (۰,۷۳۲)، اثر کل متغیر حکمرانی خوب بر اقتصاد دانش محور (۰,۷۳۵) و همچنین

^۱ - Bootstrapping

اثر کل متغیر اقتصاد دانش محور بر درک فرصت‌های اقتصادی (۰,۴۳۲) در سطح اطمینان ۹۹٪ مورد تایید قرار می‌گیرد. بر این اساس می‌توان مدل اثر میانجی جزئی متغیر اقتصاد دانش محور را در رابطه بین حکمرانی خوب و درک فرصت‌های اقتصادی پذیرفت. بدین معنا که حکمرانی خوب به دو طریق می‌تواند منجر به بهبود درک کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط نسبت به فرصت‌های اقتصادی، گردد. یکی از طریق تاثیر مستقیم بر درک فرصت‌های اقتصادی (۰,۴۱۴) و دیگری از طریق تاثیر بر متغیر اقتصاد مبتنی بر دانش (۰,۷۳۵) و تاثیر این متغیر بر درک فرصت‌های اقتصادی (۰,۴۳۲).

جدول ۸- اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل و آزمون اثرات کل

مسیرها	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل	t	سطح معنی‌داری
GG → EO	۰,۴۱۴	۰,۳۱۸	۰,۷۳۲	۲۷,۷۶۰	۰,۰۰۰
GG → KE	۰,۷۳۵	--	۰,۷۳۵	۲۳,۴۶۵	۰,۰۰۰
KE → EO	۰,۴۳۲	--	۰,۴۳۲	۸,۰۶۶	۰,۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

در ادامه به منظور بررسی تناسب مدل نظری با داده‌های تحقیق به بررسی مهمترین شاخص‌های مربوط به کیفیت مدل تحقیق پرداخته می‌شود. اندازه اثر کوهن، عنوان می‌کند که در یک مدل رگرسیونی، هر یک از متغیرهای مستقل تا چه میزان در بزرگ شدن ضریب تعیین مدل، نقش بازی می‌کند. اندازه اثر بین ۰,۱۵ تا ۰,۳۵ اندازه اثر متوسط رو به بزرگ محسوب می‌شود. بر اساس ضرایب مشخص شده در جدول ۹، مشخص است که میزان تبیین‌کنندگی متغیرهای پژوهشی، همگی از متوسط به بالا هستند و لذا عوامل موثری در تعیین میزان درک فرصت‌های اقتصادی توسط کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط محسوب می‌شوند.

جدول ۹- توان تبیین‌کنندگی متغیرهای پژوهش

متغیرهای مستقل	فرصت‌های اقتصادی	اقتصاد دانش محور
حکمرانی خوب	۰,۲۰۸	۱,۱۷۳
اقتصاد دانش محور	۰,۲۲۷	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰

بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل متغیرها و مدل تحقیق، مقدار شاخص استون-گایسر (Q^2) برای متغیر درک فرصت‌های اقتصادی برابر با ۰,۴۲۲ و برای متغیر اقتصاد دانشی ۰,۳۴۷ حاصل شده است. لذا می‌توان عنوان نمود که متغیرهای مستقل تحقیق یعنی حکمرانی خوب و اقتصاد دانش محور، تا حد قابل قبولی از توان پیش‌بینی‌کنندگی متغیر وابسته تحقیق یعنی متغیر درک فرصت‌های اقتصادی، برخوردار هستند. با توجه به بارهای عاملی و ضرایب تعیین نسبتاً بزرگ در این مدل، مقدار شاخص نیکویی برازش بسیار خوب و در حد ۰,۶۲۱ حاصل شده است که نشانگر برازش خوب و یا هماهنگی داده‌ها و مدل است. همچنین در این تحقیق با اطمینان ۹۵٪، مقدار SRMR بین دو مقدار ۰,۰۳۹ تا ۰,۰۵۰ واقع می‌شود که نشان از مناسب بودن مدل است.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

متغیر حکمرانی خوب از دو طریق بر متغیر درک فرصت‌های اقتصادی توسط صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط، تاثیر می‌گذارد. بنابراین این مدل یک مدل اثر میانجی جزئی محسوب می‌گردد، چرا که تنها بخشی از اثر حکمرانی خوب از طریق متغیر میانجی اقتصاد دانشی به صورت غیرمستقیم (۳۱۸,۰)، به متغیر وابسته درک فرصت‌های اقتصادی منتقل می‌گردد و بخشی از آن نیز به صورت مستقیم (۰,۴۱۴) منتقل می‌شود. همچنین نتایج نشان دادند که متغیرهای حکمرانی خوب و اقتصاد دانش محور قادرند در حدود ۶۲٪ تغییرات متغیر درک فرصت‌های اقتصادی را تبیین نمایند. این یافته‌ها همراستا با تحقیقات سحابی و همکاران (۱۳۹۲)، هوانگ (۲۰۱۰)، رو و سیگل (۲۰۱۱)، گیرما و شورتلاند (۲۰۰۸)، پوررستمی (۲۰۱۱) و بسیاری دیگر از محققین است. همچنین نتایج تحقیق نشان داد که حکمرانی خوب با ایجاد بستر مناسب و توسعه زیرساخت‌ها، شرایط ایجاد و بهبود اقتصاد دانش محور را فراهم می‌سازد. این نتیجه نیز همراستا با نتایج تحقیقات بت (۲۰۰۱)، ریزلو (۲۰۰۰)، ریندرمن و همکاران (۲۰۱۵)، کور و همکاران (۲۰۰۷) است.

بر اساس نتایج تحقیق تاثیر متغیر اقتصاد دانش محور بر ایجاد و درک فرصت‌های اقتصادی نیز مورد تایید قرار گرفت. این نتیجه همراستا با تحقیقات چن و داهلمن (۲۰۰۵)، مالهورترا (۲۰۰۳)، مدهوشی و ساداتی (۱۳۹۰)، رضایی میرقائد و همکاران (۱۳۹۲)، اسمیت و همکاران

(۲۰۰۵)، مدهاون و گروور (۱۹۹۸)، کاظمیان و کاظمی‌کانی (۱۳۸۹) و دیگر محققینی است که به صورت ضمنی به تاثیر مدیریت دانش و اقتصاد دانش‌محور بر روی متغیر ایجاد و درک فرصت‌های اقتصادی اشاره نموده‌اند.

شایان ذکر است که با توجه به متغیرهای جمعیت‌شناختی، مشخص شد که اکثر افراد مشغول به کار در کسب و کارهای بررسی شده دارای مدرک تحصیلی دیپلم بوده و بیش از حضور در محیط‌های آکادمیک، درگیر محیط واقعی و فضای کسب و کار بوده‌اند. لذا می‌توان انتظار داشت که مراودات و تعاملات ایشان با نهادها و سازمان‌ها بیش از دیگران باعث ایجاد ذهنیت نسبت به فضای کسب و کار و درک فرصت‌های اقتصادی گردد. همچنین با توجه به اینکه اکثر پاسخگویان از کسب و کارهای کوچک (دارای کارکنان کمتر از ۲۰ نفر) بوده‌اند، لازم است با احتیاط نسبت به نتایج تحقیق و تعمیم آن به سایر کسب و کارها اقدام نمود.

بر اساس نتایج حاصله انتظار می‌رود با ایجاد فضای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی مناسب، از طریق توسعه عوامل حکمرانی خوب، شرایط و زیرساخت‌های اقتصاد دانش‌محور با سرعت بیشتری رشد نماید تا علاوه بر بهبود شرایط فضای کسب و کار، انگیزه و اشتیاق کارآفرینان به پیگیری و توسعه کسب و کارهای جدید به خصوص کسب و کارهای کوچک، افزایش یابد. زیرا با افزایش توانایی‌ها و دانش افراد، درک آن‌ها نسبت به فرصت‌های اقتصادی نیز بهبود می‌یابد، و در نتیجه با افزایش اشتیاق و تمایل ایشان، می‌توانیم شاهد ظهور، رشد و نوآوری، اجرایی شدن ایده‌ها و تولید ثروت توسط افراد باشیم. بر این اساس لازم است دولت‌ها فضایی را ایجاد نمایند تا شرکت‌ها و سازمان‌ها نسبت به رقبای خود در کشورهای رقیب احساس امنیت بیشتری نموده و از لحاظ فضای کسب و کار دارای مزیت رقابتی باشند. همچنین با ایجاد زیرساخت‌ها و تسهیل انجام کسب و کار و ایجاد انسجام بین‌المللی، بازاری پویا و رقابتی ایجاد خواهد گردید که باعث افزایش تمایل کارآفرینان به توسعه مهارت‌ها و شایستگی‌های لازم و پیگیری فرصت‌های اقتصادی خواهد شد. در کوتاه‌مدت با تسهیل انجام کسب و کار می‌توان نرخ ثبت شرکت‌های جدید را افزایش داد، اما به منظور ایجاد توسعه پایدار لازم است تا بستر لازم جهت توسعه منابع انسانی و فرهنگ اجتماعی حامی کارآفرینی، توسعه یابد. بر این اساس ایجاد درک مناسب از وجود فرصت‌های اقتصادی و ایجاد اطمینان در میان کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط، امری الزامی است و مطمئناً بدون آن هرگونه حرکت به سوی رشد و توسعه، پایدار نخواهد ماند. با توجه به اینکه تغییر نگرش افراد جامعه منشاء تحولات آتی معرفی گردیده است، بهبود درک کارآفرینان و صاحبان کسب و کارهای کوچک و متوسط طبعاً منجر به بهبود مشارکت و تشویق ایشان به راه‌اندازی کسب و کارهای رسمی در بلندمدت خواهد گردید و بستر لازم جهت ایجاد اقتصاد مقاومتری را بیش از پیش فراهم خواهد نمود. لذا در راستای رفع موانع و پشتیبانی بیش از پیش از توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط، پیشنهاد می‌گردد، بیش از هر چیز موانع و نواقص اجرایی شدن حکمرانی خوب و اقتصاد دانش‌محور در جامعه مرتفع گردد و به صورت مستمر عوامل بازدارنده و پیش‌برنده آن‌ها مورد شناسایی قرار گرفته و برنامه‌های مناسبی جهت درمان بیماری‌های مربوطه تدوین گردد.

به منظور بررسی‌های آتی در این زمینه پیشنهاد می‌گردد محققین به بررسی مهمترین عوامل تاثیرگذار حکمرانی خوب بر روی اقتصاد دانش‌محور و مکانیسم اثر آن‌ها بپردازند. همچنین شناسایی موانع اقتصاد دانش‌محور نیز از دیگر موضوعات مهم در این زمینه می‌باشد. محققین می‌توانند با استفاده از نظر خبرگان به بررسی و اولویت‌بندی موانع تولید و عوامل ضروری جهت پشتیبانی از کسب و کارها در شرایط فعلی بپردازند. همچنین پیشنهاد می‌گردد تحقیقات جزئی‌تری به بررسی روابط و تفاوت آن‌ها در بین کسب و کارهای کوچک، متوسط و بزرگ بپردازند، چرا که انتظار می‌رود با توسعه کسب و کارها و در نتیجه تاثیرگذاری آن‌ها در فضای کسب و کار، درک آن‌ها از فرصت‌های اقتصادی نیز دستخوش تغییر قرار گیرد. شایان ذکر است یک محدودیت عمده در این تحقیق وجود متغیرهای سیاسی و مالی در پرسش‌نامه و عدم تمایل پاسخ‌گویان به اینگونه سوالات به دلیل بیم از طبعات مالی و سیاسی بود. همچنین بخش زیادی از افراد نمونه را کارکنان کسب و کارهای کوچک و دارای تحصیلات دیپلم تشکیل داده‌اند که لازم است در تعمیم نتایج با احتیاط اقدام نمود.

References

1. Zeithaml, V. (1988). Consumer Perceptions of Price, Quality, and Value. *Journal of Marketing*, 52(3), 2-22.
2. Altenburg, T., & Drachenfels, C. von. (2008). Creating an enabling environment for private sector development in sub-Saharan Africa. Vienna.
3. Amiri, A., Amoozgar, S., & Aref, M. (2020). Explaining the relationship between development and security in Iran's provinces. *Journal of Regional Planning*, 10(40), 15-34.
4. Amavilah, V., Asongu, S. A., & Andrés, A. R. (2017). Effects of globalization on peace and stability: Implications for governance and the knowledge economy of African countries. *Technological Forecasting and Social Change*.

5. Amin Bidakhti, A., & Nazari, M. (2009). Provide a theoretical model for institutionalizing the components of social capital to improve economic performance. *Development Strategy*, Tehran, (19), 53–75. [In Persian]
6. Andrés, A. R., Asongu, S. A., & Amavilah, V. (2015). The impact of formal institutions on knowledge economy. *Journal of the Knowledge Economy*, 6(4), 1034–1062.
7. Barghi Oskouei, M. M., Salmani, B., & Saemi, R. (2020). Investigating the impact of investment in research and development on export performance of enterprises in provinces of Iran. *Journal of Regional Planning*, 10(40), 67-84. [In Persian]
8. Baseri, B., Asghari, N., & Kia, M. (2011). Comparative analysis of the role of components of knowledge-based economy on economic growth. *Iranian Economic Research Quarterly*, Tehran, 16 (47), 1–29. [In Persian]
9. Bashiri, A., & Shafaqi Shahri, V. (2011). Good governance, corruption and economic growth, an economic approach to good governance. *Business Reviews*, Tehran, (48), 69–81. [In Persian]
10. Beugelsdijk, S., & van Schaik, T. (2005). Social capital and growth in European regions: an empirical test. *European Journal of Political Economy*, 21(2), 301–324.
11. Chen, D., & Dahlman, C. J. (2005). The knowledge economy, the KAM methodology and World Bank operations. World Bank Institute Working Paper.
12. Chen, J., Zhu, Z., & Yuan Xie, H. (2004). Measuring intellectual capital: a new model and empirical study. *Journal of Intellectual Capital*, 5(1), 195–212.
13. Choi, J. N., & Chang, J. Y. (2009). Innovation implementation in the public sector: an integration of institutional and collective dynamics. *The Journal of Applied Psychology*, 94(1), 245–253.
14. Cuervo, A. (2005). Individual and Environmental Determinants of Entrepreneurship. *The International Entrepreneurship and Management Journal*, 1(3), 293–311.
15. Entrialgo, M., Fernández, E., & Vázquez, C. J. (2001). The Effect of the Organizational Context on SME's Entrepreneurship: Some Spanish Evidence. *Small Business Economics*, 16(3), 223–236.
16. Eschenbach, F., & Hoekman, B. (2006). Services policy reform and economic growth in transition economies, 1990-2004.
17. Fortunato, M., & Clevenger, M. (2017). *Toward Entrepreneurial Community Development: Leaping Cultural and Leadership Boundaries* (first, Vol. 11). New York: Taylor & Francis.
18. Gathungu, J., & Mwangi, P. W. (2014). Entrepreneurial Intention, Culture, Gender and New Venture Creation: Critical Review. *International Journal of Business and Social Research*, 4(2), 112–132.
19. Henisz, W. J. (2000). The institutional environment for economic growth. *Economics & Politics*, 12(1), 1–31.
20. Herger, N., Hodler, R., & Lobsiger, M. (2008). What Determines Financial Development? Culture, Institutions or Trade. *Review of World Economics*, 144(3), 558–587.
21. Homayounifar, R., & Shafiei Sabet, N. (2021). Investigating the Factors Affecting Administrative Corruption in Selected Oil-producing Countries with a Regional Development Planning Approach: Using the Quantile Panel Model. *Journal of Regional Planning*, 11(41), 1-14. [In Persian]
22. Hopp, C., & Stephan, U. (2012). The influence of socio-cultural environments on the performance of nascent entrepreneurs: Community culture, motivation, self-efficacy and start-up success. *Entrepreneurship & Regional Development*, 24(9–10), 917–945.
23. Islam, S. M. N., & Clarke, M. (2002). The relationship between economic development and social welfare: A new adjusted GDP measure of welfare. *Social Indicators Research*, 57(2), 201–229.
24. Jafari Eskandari, M., Ali Ahmadi, A., Khaleghi, G., & Heidari, M. (2010). Assessing Iran's industrial business environment in support of the private sector with a balanced scorecard approach. *International Journal of Industrial Engineering and Production Management*, 21(2), 37–52. [In Persian]
25. Khan, E. A., & Quaddus, M. (2015). Examining the influence of business environment on socio-economic performance of informal microenterprises. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 35(3/4), 273–288.
26. Law, S. H., & Azman-Saini, W. N. W. (2012). Institutional quality, governance, and financial development. *Economics of Governance*, 13(3), 217–236.

27. Lee, J.-W., & W. Tai, S. (2010). Motivators and inhibitors of entrepreneurship and small business development in Kazakhstan. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 6, 61–75.
28. Lucas Jr, R. E. (1978). On the size distribution of business firms. *The Bell Journal of Economics*, 508–523.
29. Malhotra, Y. (2003). Measuring knowledge assets of a nation: knowledge systems for development. In *Research Papers prepared for the Invited Keynote Presentation at meeting „Knowledge Systems for Development* (p. 52). Citeseer.
30. McGrath, R. G., MacMillan, I. C., & Scheinberg, S. (1992). Elitists, risk-takers, and rugged individualists? An exploratory analysis of cultural differences between entrepreneurs and non-entrepreneurs. *Journal of Business Venturing*, 7(2), 115–135.
31. Moradi, M., Jafarinezhad, M., Azin, A., & Golshani, A. (2021). Investigating the Role of Social capital in Political and Social Development of Iran after Islamic Revolution. *Journal of Regional Planning*, 11(41), 185-198. [In Persian]
32. North, D. (1995). *The New Institutional Economics and Development* (pp. 17–26).
33. Pourrostami, N. (2011). The role of legal (public) and regulatory institutions in financial development-emphasizing banking sector. *Iranian Economic Research*, 16(48), 55–85. [In Persian]
34. Rizzello, S. (2000). Economic Change, Subjective Perception and Institutional Evolution. *Metroeconomica*, 51(2), 127–150.
35. Rocha, E. A. G. (2012). The Impact of the Business Environment on the Size of the Micro, Small and Medium Enterprise Sector; Preliminary Findings from a Cross-Country Comparison. *Procedia Economics and Finance*, 4(Icsmed), 335–349.
36. Roe, M. J., & Siegel, J. I. (2011). Political instability: Effects on financial development, roots in the severity of economic inequality. *Journal of Comparative Economics*, 39(3), 279–309.
37. Sabbagh Kermani, M., & Baskha, M. (2009). The role of the capital market in improving the functioning of government spending: A case study of the health and education sector in Islamic countries. *Quarterly Journal of Economic Research*, Tehran, (86), 101–121. [In Persian]
38. Safari, K. (2016). Designing a model to improve the understanding of the business environment in small and medium-sized industries (Case study: small and medium-sized business industries in Fars province). Graduate Center of Payame Noor University, Tehran. [In Persian]
39. Safari, K., Danai, H., Mahmoodi, M., & Parhizgar, M. (2016). Effective Factors in Improving Iran's Perceived Business Environment. *Journal of Administrative Management, Education and Training (JAMET)*, 12(6), 378–390. [In Persian]
40. Sahabi, B., Etesami, M., & Aminpour, H. (2013). Investigating the effect of good governance and government size on financial development in selected countries. *Economic Growth and Development Research*, Tehran, 3 (12), 105–118. [In Persian]
41. Samadi, A. (2009). Social Capital and Financial Development: Iran's Economy (1971-2006). *Economic Research*, Tehran, 44 (88), 117–144. [In Persian]
42. Smallbone, D., & Welter, F. (2010). Entrepreneurship and government policy in former Soviet republics: Belarus and Estonia compared. *Environment and Planning C: Government and Policy*, 28(2), 195–210.
43. Smith, K. G., Collins, C. J., & Clark, K. D. (2005). Existing Knowledge, Knowledge Creation Capability, And The Rate Of New Product Introduction In High-Technology Firms. *Academy of Management Journal*, 48(2), 346–357.
44. Tadros, M. E. (2015). *The Arab Gulf States and the Knowledge Economy: Challenges and Opportunities*. Washington. Retrieved from www.agsiw.org.
45. Thai, M. T. T., & Turkina, E. (2014). Macro-level determinants of formal entrepreneurship versus informal entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 29(4), 490–510.
46. The World Bank. (2005). *World development report 2005 A Better Investment Climate for Everyone*. Washington.
47. Welter, F. (2011). Contextualizing Entrepreneurship-Conceptual Challenges and Ways Forward. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 35(1), 165–184.
48. Yang, B. (2011). Does democracy foster financial development? An empirical analysis. *Economics Letters*, 112(3), 262–265.